

Archeologisch vooronderzoek Tessenderlo

'De Wildernis'

AS Rapportage 2010-07

Versie 0.1

Sophie Van Heymbeeck

Opdrachtgever:
Gemeente Tessenderlo
Markt z/n
3980 Tessenderlo

Opgraving ☐

Prospectie ☒

Vergunningsnummer: 2010/127

Datum aanvraag: 14 april 2010

Naam aanvrager: Sophie Van Heymbeeck Bert Hoeyberghs

Naam site: Tessenderlo 'De Wildernis'

© 2010

Archaeological Solutions bvba, Lange Nieuwstraat 42, 2800 Mechelen

Foto's: Archaeological Solutions (tenzij anders vermeld)

Tekeningen: Archaeological Solutions (tenzij anders vermeld)

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotocopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van de uitgever.

Copyright reserved. No part of this publication may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means without the permission from the publisher.

Voor inhoud en strekking van ondertekende artikels zijn de auteurs zelf verantwoordelijk.

Inhoudstafel

1	Inleiding	4
1.1	Basisgegevens	4
1.2	Reden van het onderzoek	5
1.3	Doel van het onderzoek	5
1.4	Samenvatting van het rapport	5
1.5	Dankwoord	5
2	Fysisch-geografische en historische context	6
2.1	Geografische situering	6
2.1.1	Landschappelijke en ruimtelijke situering	6
2.1.2	Geologie	7
2.1.3	Geomorfologie	9
3	Onderzoeksmethode	9
4	Onderzoeksresultaten	11
4.1	Vooronderzoek	11
4.2	Sporen en structuren	12
5	Besluit	16
5.1	Conclusies en aanbevelingen	16
6	Lijsten	17
6.1	Literatuurlijst	17
6.2	Lijst van afbeeldingen	17
7	Bijlagen	18
	Colofon	

---

1 Inleiding

1.1 Basisgegevens

Project	
Naam	Tessenderlo - De Wildernis
Soort onderzoek	Prospectie
Projectcode	10-AS-07
Gemeentecode	3980
Opgravingsvergunning	2010/127 prospectie met ingreep in de bodem t.a.v. Sophie Van Heymbeeck 2010/127 (2) archeologische controle met een metaaldetector t.a.v. Bert Hoeyberghs
Betrokken partijen	
Opdrachtgever	Gemeente Tessenderlo Markt z/n 3980 Tessenderlo
Uitvoerder	Projectbureau Archaeological Solutions bvba Lange Nieuwstraat 42, 2800 Mechelen
Bevoegd gezag	Vlaamse Overheid, Ruimte en Erfgoed, afdeling Limburg Ingrid Van Der Hoydonck Koningin Astridlaan 50, bus 1, 3500 Hasselt
Geolocatie	
Provincie	Limburg
Gemeente	Tessenderlo
Plaats	Russenberg
Toponiem	De Wildernis
Onderzoeksgebied	
Toponiem	De Wildernis
Ligging	Russenberg
Grootte	3,2 hectare
Kadastrale gegevens	Afd. 1 sectie A, 968T (partim), 969 A, 969B, 970A, 970B, 970C, 1017E, 1018K, 1027B en 1029A.
Hoogte maaiveld	Ca. 37,31-40,08 (ten opzichte van Oostends peil)
Resultaten	
Periode	Prehistorie en late-ijzertijd/vroeg-romeins
Complexiteit	/
Beheer en plaats documentatie	Projectbureau Archaeological Solutions bvba Paardenstraatje 3, 2800 Mechelen (met digitale en analoge kopieën aan Ruimte en Erfgoed Brussel en Limburg, CAI en de opdrachtgever)
Beheer en plaats vondsten	Gemeente Tessenderlo

1.2 Reden van het onderzoek

Naar aanleiding van een verkaveling met het oog op de inplanting van nieuwe woningen en wegenissen, en de ernstige bedreigingen die de vooropgestelde werken met zich meebrengen, werd door Ruimte & Erfgoed geadviseerd om te terreinen archeologisch te onderzoeken.

Op vraag van Ruimte & Erfgoed werd in opdracht van de Gemeente Tessenderlo de 1ste fase van een verkennende prospectie met ingreep in de bodem uitgevoerd door het projectenbureau Archaeological Solutions bvba. Het terrein deed functie als weiland en was dus vrij toegankelijk voor onderzoek.

Het terrein staat op de Centraal Archeologische Inventaris (CAI) aangegeven als vondstlocatie 52292 (cfr. vooronderzoek). De te onderzoeken zone werd bovendien nooit archeologisch onderzocht en bijgevolg is haar archeologische potentie alsnog onbekend.

1.3 Doel van het onderzoek

Het doel van het onderzoek was om het plangebied, waar een intensief grondverzet zal plaatsvinden, in eerste instantie archeologisch te evalueren m.a.w. door de archeologische sites te detecteren, af te lijnen en ze samen met eventuele vondsten te registreren, teneinde de noodzaak, voor- en concrete aanbevelingen met betrekking tot eventueel archeologisch vervolgonderzoek te kunnen formuleren. Dit laatste in samenspraak met Ruimte & Erfgoed.

1.4 Samenvatting van het rapport

Tijdens deze 1ste fase van het archeologisch vooronderzoek in Tessenderlo 'De Wildernis' werden en geen archeologisch sporen aangetroffen. Wel werden losse vondsten van lithische materiaal, handgevormd aardewerk en middeleeuw maasland wit aardewerk aangetroffen.

Dit vooronderzoek heeft aangewezen dat het terrein kon worden vrijgegeven.

1.5 Dankwoord

Graag wensen wij de Gemeente Tessenderlo te danken voor het vertrouwen dat zij als opdrachtgever in het projectenbureau Archaeological Solutions bvba stellen. Voorts danken wij Sarah Denys, van ADM onder wiens leiding de altimeterische en planimetrische opmetingen werden verricht en die ook een zeer gewaardeerde bijdrage leverde bij de productie van de georeferende overzichtsplannen.

Een bijzondere dank gaat ook uit naar Stan Panis, voor zijn bijdrage tot de ontdekking van deze site en aan Ingrid Vanderhoydonck van Ruimte & Erfgoed, voor haar advies.

---

2 Fysisch-geografische en historische context

2.1 Geografische situering

2.1.1 Landschappelijke en ruimtelijke situering

Dit archeologisch vooronderzoek vond plaatst in Tessenderlo, meer bepaald op het terrein dat gelegen is tussen de Gerhagenstraat en de Russelenberg, en dat gekend is onder de toponiem 'De Wildernis'. De verkaveling van het terrein zal in 2 fasen gebeuren. De 1ste fase van de verkaveling omvat een gebied van 3,2 hectare en is het onderwerp van dit rapport.

Afb. 1: Locatie plangebied (bron google earth).

Tessenderlo ligt in de driehoek Beringen-Diest-Geel. De buurgemeenten zijn Laakdal, Ham, Beringen, Diest en Scherpenheuvel-Zichem. De voornaamste grotere kernen in de omgeving zijn Diest, Hasselt, Geel, Mol en Beringen. De gemeente vormt als het ware een enclave tussen de provincies Antwerpen en Vlaams Brabant. Ze ligt in de neus van de provincie Limburg.

Geografisch situeert de gemeente zich in een overgangsgebied tussen de vlakte (zijrivieren van de Nete) en de heuvelruggen van het Hageland. Tessenderlo is gelegen aan de Zuidelijke Kempen, meer bepaald in de geografische streek het Demerland-Averbode dat wordt gekenmerkt door een sterk versneden heuvelland met getuigenheuvels en -ruggen.

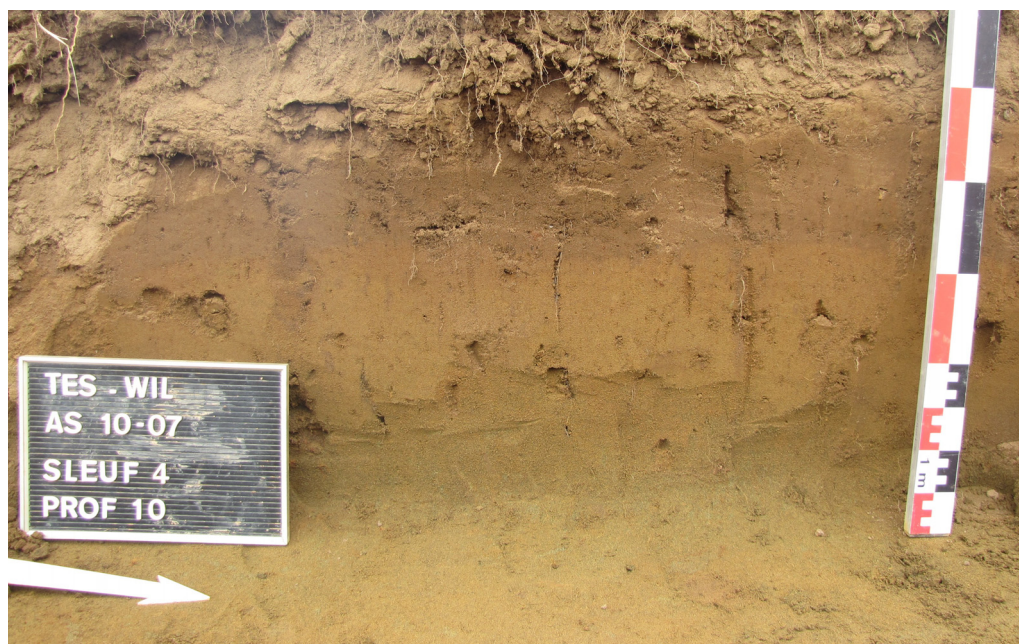
In Tessenderlo zijn er drie heuvelruggen die bosrijk zijn en parallel versneden worden door moerassige valleien, rijk aan natuurgebieden. Dit cultuurlandschap heeft, naast de beboste heuvels, een open karakter waar aan landbouw (overwegend grondgebonden veeteelt) gedaan wordt. Het terrein 'De Wildernis' deed tot voor kort dienst als weidelandschap en werd hiervoor gebruikt als akkerland voor maïsteelt. In het humusrijk A-horizont werden oudere ploegsporen teruggevonden. Recentelijk werd het terrein nog bemest met drijfmest.

2.1.2 Geologie

Tijdens het Tertiaire tijdsperk, meer bepaald op het einde van het Mioceen, overspoelde de zee nog een laatste maal het Belgische grondgebied. De kustlijn reikte toen tot de lijn Tienen-Hasselt waarbij parallel met de kustlijn een aantal zandbanken werden afgezet. De daaropvolgende regressie gebeurde zeer geleidelijk, met als gevolg dat de zandbankstructuur behouden bleef. In Tessenderlo treffen we de Diestiaan-transgressie aan. Het steeds verder dalen van de (grond)waterspiegel zorgde voor een geleidelijke blootstelling aan luchtzuurstof van de toppen in de zandbanken, die rijk zijn aan glauconiet-houdend zand. Deze blootstelling aan de lucht deed het ijzerrijke glauconiet oxideren tot een roestkleurig limoniet. Door de inwerking van de zuurstof op het ijzermineraal in het zand gingen de zandkorrels ook samenklitten en vormden een hard gesteente: ijzerzandsteen.

In het onderzoeksgebied 'De Wildernis' treffen we dergelijke ijzerzandsteenformaties en glauconiet afzettingen terug. Bodemkundig is de site gelegen in een (matige) droge lemige zandgronden met een humus en/of ijzerrijk B horizont. Om een optimaal beeld van het terrein en de bodemopbouw te verkrijgen werden er 27 profielen over het terrein verspreidt. Hierdoor kon het terrein geologisch onderverdeeld worden in twee bodemvormingen.

-Ten Noorden treffen we zanderige gronden aan met een typische A-B-C profielopbouw. Lokaal is de moederbodem glauconiet houdend en in het algemeen is het B-horizont ijzerhoudend en dus donkerbruin-rood van kleur.

Afb. 2: sleuf 4, profiel 10 met typisch A-B-C stratigrafie

-In het Zuiden, op de hogere gelegen stukken terrein heeft zich geen bodemvorming kunnen voltrekken waardoor we geen B-horizont aantreffen. Daarentegen treffen we wel glauconiet pakketten aan, die nog niet verweerd zijn, afwisselend met ijzerzandsteen. Op het hoogste punt treffen we brokstukken en tabletten ijzerzandsteen aan met daaronder glauconiet houdend zand. Deze bodemopbouw zorgt voor een moeilijke doorstroming van water, waardoor merkwaardig genoeg de hoogst gelegen stukken terrein drassig zijn. Dit fenomeen is ook merkbaar in het landschap, de grasbegroeiing is opvallend sterker op deze nattere stukken terrein.

Afb. 3: sleuf 8, profiel 20: opstapeling van glauconiet en ijzerzandsteen

2.1.3 Geomorfologie

Zoals eerder vermeld treffen we in Tessenderlo drie heuvelruggen aan. Deze heuvelruggen zijn een typisch fenomeen voor het Hageland. Het reliëf van het Hageland ziet er uit als een plooienveld, waarin langgestrekte, ongeveer even hoge heuvelruggen en glooiende valleien elkaar afwisselen. De heuvels strekken zich alle van westzuidwestelijk naar oostnoordoostelijk richting uit.

Het terrein ligt op één van deze heuvelruggen. Op de rug zelf loopt het terrein van de Russelenberg afwaarts van ca. 37 meter tot 35 meter TAW en loopt zuidelijk terug opwaarts tot meer dan 40 meter TAW. Hydrografisch bevinden er zich lokaal geen rivier of beekdalen die het landschap vormen. Het uitgesproken reliëf van het terrein is het resultaat van een wisselwerking tussen klimaat, overstromingen, erosie, bodemontwikkeling en menselijke invloed.

Afb. 4: Overzicht van het terrein

3 Onderzoeksmethode

Om het gebied te evalueren luidde het advies van Ruimte & Erfgoed dat minimum 12% van het plangebied diende te worden onderzocht op de aanwezigheid van (al dan niet) intacte archeologische sporen.

Het aanleggen van de proefsleuven gebeurde machinaal tot op het (hoogste) niveau waarop de archeologische sporen zich aftekenen (vlak onder de bouwvoor en eventueel de textuur B-horizont), onder toezicht van de leidinggevende archeoloog. De afgraving gebeurde door een kraan van 21 ton op rupsbanden met tandenloze graafbak, met een bakbreedte van 2m.

Tijdens de werkzaamheden werd erop toegezien dat de kraan niet over het vrijgelegde archeologische niveau reed, om zo het verstoren van eventuele archeologische sporen te voorkomen.

Indien de aanwezigheid van sporen daartoe aanleiding gaf, kon in overleg met de erfgoed-consulente van Ruimte & Erfgoed een aantal kijkvensters (10mx10m) geplaatst worden, dit in functie om een betere inschatting van de sporendichtheid te krijgen. Tijdens dit archeologisch vooronderzoek werd het niet noodzakelijk geacht bijkomende kijkvenster te plaatsen.

Alle archeologische sporen werden opgeschoond, qua aard, samenstelling en kleur beschreven (cfr. Bijlage 1: Sporenlijst) en digitaal ingemeten met een total station (X-Y-Z, coördinaten, de hoogte t.o.v. het Oostends Peil: TAW) (cfr. Bijlage 4: Gegeorefereerde overzichtsplannen). Alle relevante sporen werden hierbij gefotografeerd (cfr. Bijlage 3: Fotolijst); de vondsten in het vlak werden geregistreerd en waar nodig gekoppeld aan grondsporen (cfr. Bijlage 2: Vondstenlijst).

Met het oog op het geven van deskundig advies, behoorde het nemen van een foto van ieder opgeschoond wandprofiel, waarbij voor een accurate beschrijving van ieder profiel werd gezorgd (cfr. Bijlage 5: Profielen). In totaal werden 27 wandprofielen gedurende het vooronderzoek gefotografeerd, opgetekend en bodemkundig beschreven. Op deze manier kon een uitspraak worden gemaakt inzake de bodemopbouw en de -al dan niet vastgesteld- verstoringsgraad van het plangebied. Hierbij werd tevens voor een optimale spreiding van de geïnventariseerde wandprofielen gezorgd, en voor een stratigrafische benadering van de aangetroffen sporen. Tevens werd de exacte positie van deze wandprofielen gegeorefereerd ingemeten (cfr. Bijlage 4: Gegeorefereerde overzichtsplannen).

Er werden 11 proefsleuven (met een bakbreedte van 2m) verspreid over het volledige plangebied (cfr. Bijlage 4: Gegeorefereerd overzichtsplannen).

Afb. 5: inplanting van de sleuven op luchtfoto.

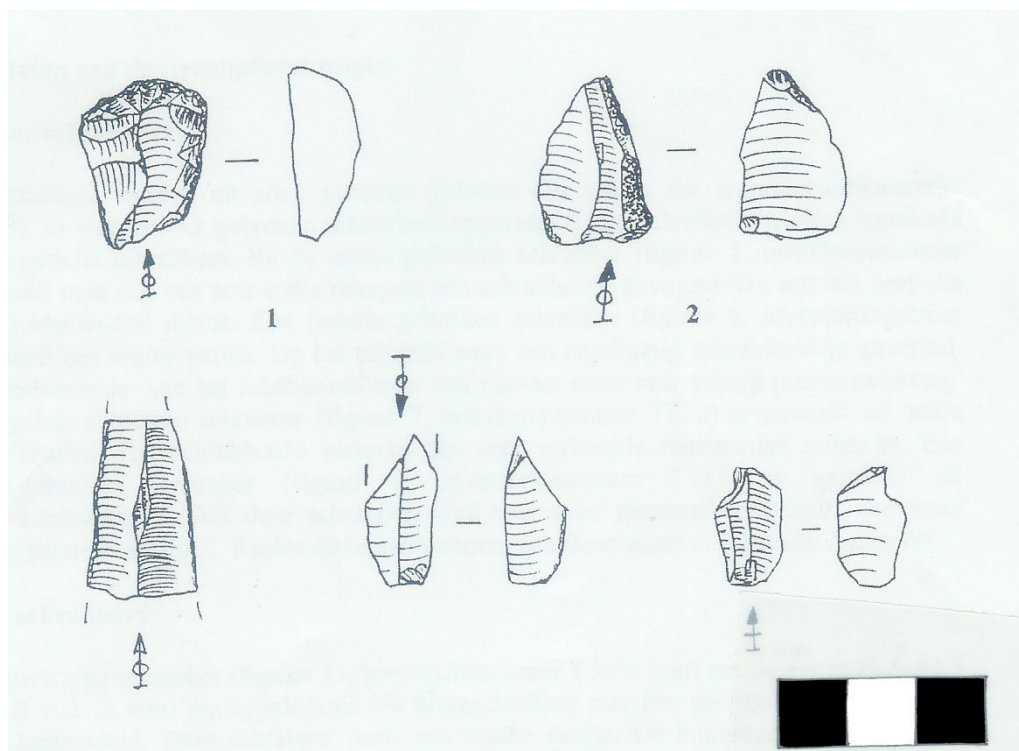
4 Onderzoekresultaten

4.1 Vooronderzoek

In 1981 startte amateur archeoloog Dhr. Stan Panis met het prospecteren van akkers gelegen in de gemeente Tessenderlo. Bij het prospecteren van de akkers gelegen tussen de Gerhagenstraat en de Russelenberg trof hij een aantal Romeinse en middeleeuwse aardewerkscherven, kleipijpen en lithisch materiaal aan.

Er werden een 60-tal vuursteen- en wommersomkwartsiet artefacten ingezameld. Aan de hand van de typologie en technologie konden deze in het Mesolithicum geplaatst worden. De prehistorische vondsten werden nauwkeurig beschreven, opgetekend en gepubliceerd. Een 25tal Romeinse scherven werden gedateerd door een deskundige van het Gallo-Romeins museum in Tongeren in ca. 180-225 na Christus (Panis 2000). De kleipijpen en het Andens aardewerk (Maasland wit aardewerk) getuigen van een middeleeuwse activiteit. Vanaf 1990 werden de velden niet meer bewerkt voor akkerbouw en deed het terrein dienst als weiland waardoor prospecties niet meer mogelijk waren.

Het terrein 'De Wildernis' werd als vondslocatie aan de CAI doorgegeven en staat aangegeven onder nummer 52292 en de artefacten werden ondergebracht in het lokaal museum van Tessenderlo.

Afb. 6: Vuursteen artefacten uit het vooronderzoek van Stan Panis (Panis 2000)

4.2 Sporen en structuren

Bij het aanleggen van de eerste sleuven bleek al snel dat het onderzoeksgebied uitermate schaars was in archeologische sporen. In totaal werden er 5 sporen geregistreerd die na het plaatsen van een profiel 'natuurlijk' en/of 'recent' bleken te zijn. Ook werden er losse vondsten geregistreerd in sleuf 1, 2 en 3 (cfr. vondsten).

Lengte van de proefsleuven:

Proefsleuf 1: $269,16 \times 2\text{m} = 538,32\text{m}^2$

Proefsleuf 2: $276,61 \times 2\text{m} = 553,22\text{m}^2$

Proefsleuf 3: $277,64 \times 2\text{m} = 555,28\text{m}^2$

Proefsleuf 4: $274,85 \times 2\text{m} = 549,7 \text{ m}^2$

Proefsleuf 5: $277,81 \times 2\text{m} = 555,62\text{m}^2$

Proefsleuf 6: $100,77 \times 2\text{m} = 201,54\text{m}^2$

Proefsleuf 7: $99,15 \times 2\text{m} = 198,30\text{m}^2$

Proefsleuf 8: $67,25 \times 2\text{m} = 134,50\text{m}^2$

Proefsleuf 9: $63,00 \times 2\text{m} = 126,00\text{m}^2$

Proefsleuf 10: $122,09 \times 2\text{m} = 244,18\text{m}^2$

Proefsleuf 11: $91,50 \times 2\text{m} = 183,00\text{m}^2$

Totaal: $3839,66\text{m}^2$

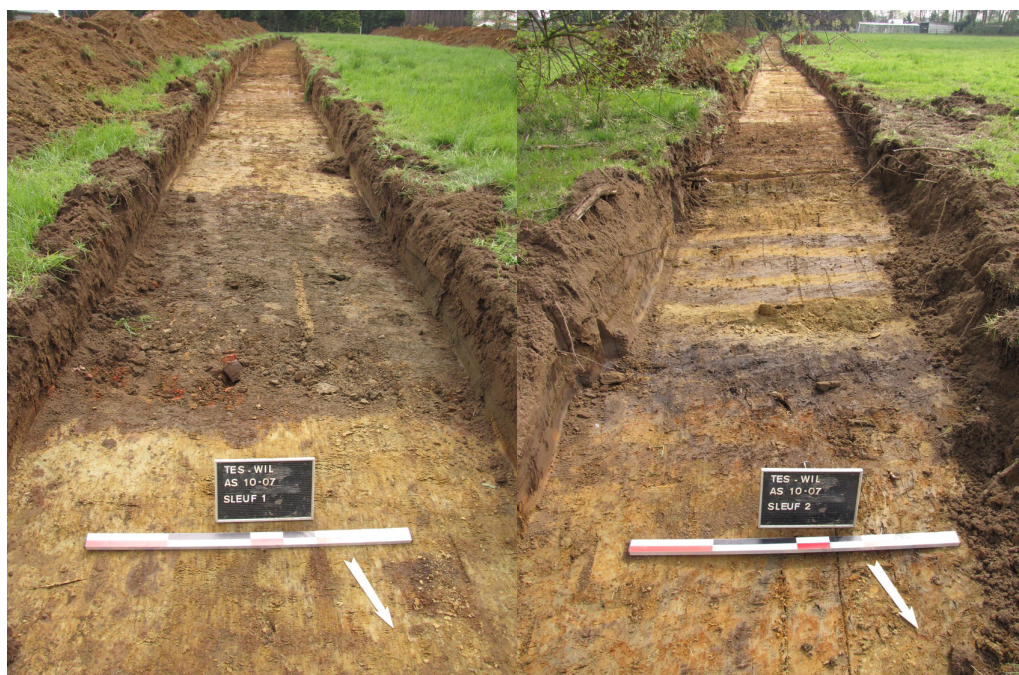
Op deze wijze komt de totale oppervlakte op ca. $3839,66\text{m}^2$ te liggen, die komt overeen met 12% (11,99%) van de totale opgegeven oppervlakte van het plangebied (3,2 hectare).

Proefsleuf 1-5 :

Proefsleuven 1 tot en met 5 zijn lange parallelle sleuven die over de volledige lengte van het terrein werden ingepland. Ze zijn gemiddeld ca. 275m lang.

Zoals eerder vermeld treffen we in het Noorden een typische A-B-C stratigrafie op, meer zuidelijker stapelen zich glauconiet en ijzerzandsteen op. Het meest zuidelijke stuk van de sleuven 1-5 is bijna 1 groot pakket van ijzerzandsteen. Het was dan ook niet mogelijk dit gedeeltelijk op te schaven.

Halverwege het terrein werden grachten aangetroffen, het gaat hier hoogstwaarschijnlijk om twee oude perceel aanduidingen. Deze grachten komen terzelfder hoogte in alle proefsleuven voor. Zuidelijker werd ook een derde gracht aangetroffen die in sommige sleuven expliciet aanwezig is, en in andere sleuven eerder beperkt of zelf afwezig.

Afb. 7: Sleuf 1 (links) en sleuf 2(rechts): gracht die oude perceel verdeling aangeeft.

In sleuf 1 werden ook 2 sporen aangeduid. S001 was een homogeen lichtgrijs-wit spoor dat als natuurlijk aangeduid kon worden na het plaatsen van een coupe. S002 was een homogeen grijs, ijzerhoudend spoor, dat waarschijnlijk ook een overblijfsel is van een oude perceelsaanduiding.

S003 vinden we terug in sleuf 2. Na het plaatsen van een coupe bleek het spoor 'negatief' te zijn. S004 en S005 werden in sleuf 3 aangeduid. S005 was net als S003 'negatief', S004 was een lichtbruin-lichtgrijs spoor, rijk aan houtskool dat na het plaatsen van een profiel, bleek ontstaan te zijn door recentere bodemingrepen.

Afb. 8: boven: S001 in sleuf 1; onder: S002 in sleuf 2

Sleuven 6-7, 8-9

Sleuven 6 en 7, 8-9 zijn vier kortere sleuven die gepaard ten noorden en ten zuiden van het bosje op het westen van het terrein. (zie bijlage 4: gegeorefereerd overzichtsplan-nen).

Er werden geen sporen noch vondsten in deze sleuven aangetroffen.

Sleuven 10-11

Sleuven 10 en 11 zijn zuid-oostelijk gesitueerd in het onderzoeksgebied. Ook hier werden geen vondsten noch sporen geregistreerd. Opvallend was wel dat, desondanks het hoger gelegen terrein, deze sleuven het drassigste waren. De sleuven waren gekenmerkt door dikke pakken glauconiet die voor een slechte waterdoorlating zorgde.

Afb. 9: Overzichtsfoto van sleuf 11

Vondsten

De bijzondere voorschriften bij de vergunning voor deze archeologische prospectie luidde dat de sleuven dienden afgegraven te worden tot op het leesbare niveau om archeologische sporen te detecteren. Bij het aanleggen van de sleuf 1 bleken de artefacten zich in het B-horizont te bevinden. Sleuf 1, 2, 3 werden dan ook voorzichtig afgegraven met het oog om de artefacten in het B-horizont in te zamelen.

De ingezamelde vondsten bevonden zich op het noordelijke gedeelte van het terrein. Op het hogere, zuidelijke gedeelte van het terrein werden geen vondsten ingezameld. Omwille van het tijdsgebrek, de tijdsveroverende afgravingstechniek en het lage aantal vondsten, werden de andere sleuven 'kordater' afgegraven en werden er weinig tot geen artefacten meer ingezameld (cfr. Bijlage 2: vondstenlijst).

Er werden in sleuf 1, 2 en 3 een 50-tal dikwandige, handgevormde scherven teruggevonden. Deze scherven zijn poreus en waarschijnlijk te dateren in de late-ijzertijd/vroege Romeinse periode. Daarnaast werden er fragmenten van Maaslands wit aardewerk aangetroffen.

In sleuf 1 werd er een afgebroken kling in Wommersomkwartsiet teruggevonden en in sleuf 3 mogelijke een kleine schrabber (in slechte staat) teruggevonden die vervaardigd is in donkergrijs glanzende silex.

De losse vondsten blijken dus grotendeels overeen te komen met de vondsten die aangetroffen werden tijdens de prospecties van Dhr. Stan Panis in de jaren '80.

5 Besluit

5.1 Conclusies en aanbevelingen

Op het terrein van 3,2 hectare werden geen archeologische sporen aangetroffen. Daartegenover werden wel losse vondsten ingezameld van middeleeuws, late ijzertijd/vroeg-romeins aardewerk en twee loss fragmenten van lithische materiaal.

Vermits we hier te maken hebben met losse vondsten, die zich niet meer in primaire context bevinden, hebben we hoogstwaarschijnlijk te maken met artefacten die door agrarische activiteit in de loop der tijd zijn herwerkt in de bodem.

Het archeologisch onderzoek heeft dus uitgewezen dat het terrein vrijgegeven kan worden. De opvallende aanwezigheid van losse vondsten van aardewerk en lithisch materiaal getuigt wel op de aanwezigheid van een voormalige bewoningsfase uit de voornoemde periodes. Het gebied op en rond de Russenberg blijft dan ook een interessante omgeving voor archeologisch onderzoek.

---

6 Lijsten

6.1 Literatuurlijst

Panis, Stan 2000. *Steentijdartefacten: Tessenderlo 'De Wildernis'*, *Archeologia Regionis 13* (2), pp. 17-23.

Panis, Stan 2000. *Kleipijpen: Tessenderlo 'De Wildernis'*, *Archeologia Regionis 13* (2), pp. 24-30.

6.2 Lijst van afbeeldingen

Afb. 1: Locatie plangebied (bron google earth).

Afb. 2: sleuf 4, profiel 10 met typisch A-B-C stratigrafie

Afb. 3: sleuf 8, profiel 20: opstapeling van glauconiet en ijzerzandsteen

Afb. 4: Overzicht van het terrein

Afb. 5: inplanting van de sleuven op luchtfoto.

Afb. 6: Vuursteen artefacten uit het vooronderzoek van Stan Panis (Panis 2000)

Afb. 7: Sleuf 1 (links) en sleuf 2(rechts): gracht die oude perceel verdeling aangeeft.

Afb. 8: boven: S001 in sleuf 1; onder: S002 in sleuf 2.

Afb. 9: Overzichtsfoto van sleuf 11

---

7. Bijlagen

Bijlage 1: Sporenlijst

Wildernis'		Plaats: Tessenderlo	controle:
Projectnummer: 10-AS-07		Gemeente: Tessenderlo	
Projectcode:	Jaar: 2010	Toponiem: De Wildernis	

Spoornr.	Sleuf	Coupe	Kleur vulling	Houtskool	Fe	Interpretatie	Relatie	
S001	1	AB	Homogeen lichtgrijs-lichtbruin			Natuurlijk		
S002	1	AB	Homogeen grijs		x	Natuurlijk		
S003	2	AB	Homogeen donkerbruin-grijs			Negatief		
S004	3	AB	Donkergrijs-zwart	x		Natuurlijk		
S005	3	AB	Donkergrijs-zwart	x		Negatief		

Bijlage 2: Vondstenlijst

.

Wildernis'		Plaats: Tessenderlo	controle:
Projectnummer: 10-AS-07		Gemeente: Tessenderlo	
Projectcode:	Jaar: 2010	Toponiem: De Wildernis	

Vondstnummer	Sleuf	Spoor	Materiaal	Datering	Determinatie
001	1	LV	AW	Romeins	Dikwandig, handgevormd, incompleet geoxideerd gebakken
002	1	LV	AW	Romeins	Dikwandig, handgevormd, incompleet geoxideerd gebakken
003	1	LV	AW	Romeins	Dikwandig, handgevormd, incompleet geoxideerd gebakken
004	1	LV	AW	Romeins	Dikwandig, handgevormd, incompleet geoxideerd gebakken
005	1	LV	AW	Romeins	Dikwandig, handgevormd, incompleet geoxideerd gebakken
006	1	LV	AW	Romeins	Dikwandig, handgevormd, incompleet geoxideerd gebakken
007	1	LV	AW	Romeins	Dikwandig, handgevormd, incompleet geoxideerd gebakken
008	1	LV	AW	Romeins	Dikwandig, handgevormd, incompleet geoxideerd gebakken
009	1	LV	AW	Romeins	Dikwandig, handgevormd, incompleet geoxideerd gebakken
010	1	LV	AW	Romeins	Dikwandig, handgevormd, incompleet geoxideerd gebakken
011	1	LV	AW	Romeins	Dikwandig, handgevormd, incompleet geoxideerd gebakken
012	1	LV	AW	Romeins	Dikwandig, handgevormd, incompleet geoxideerd gebakken
013	1	LV	AW	Romeins	Dikwandig, handgevormd, incompleet geoxideerd gebakken
014	1		AW	Middeleeuws	Maaslandswit : onvolledige bodem
015	1		AW	Middeleeuws	Maaslandswit
016	1	LV	AW	Middeleeuws	Maaslandswit
017	1	LV	AW	Middeleeuws	Maaslandswit
018	1	LV	AW	Middeleeuws	Maaslandswit
019	1		Lithisch	Mesolithisch	afgebroken kling in Wommersom kwartsiet
020	2		AW	Romeins	Dikwandig, handgevormd, incompleet geoxideerd gebakken
021	2	LV	AW	Romeins	Dikwandig, handgevormd, incompleet geoxideerd gebakken
022	2	LV	AW	Romeins	Dikwandig, handgevormd, incompleet geoxideerd gebakken
023	2	LV	AW	Romeins	Dikwandig, handgevormd, incompleet geoxideerd gebakken
024	2		AW	Romeins	Dikwandig, handgevormd, incompleet geoxideerd gebakken
025	2		AW	Romeins	Dikwandig, handgevormd, incompleet geoxideerd gebakken
026	2	LV	AW	Romeins	Dikwandig, handgevormd, incompleet geoxideerd gebakken
027	2	LV	AW	Romeins	Dikwandig, handgevormd, incompleet geoxideerd gebakken

028	2	LV	AW	Romeins	Dikwandig, handgevormd, incompleet geoxideerd gebakken
029	2		AW	Romeins	Dikwandig, handgevormd, incompleet geoxideerd gebakken
030	2		AW	Romeins	Dikwandig, handgevormd, incompleet geoxideerd gebakken
031	2	LV	AW	Romeins	Dikwandig, handgevormd, incompleet geoxideerd gebakken
032	2	LV	AW	Romeins	Dikwandig, handgevormd, incompleet geoxideerd gebakken
033	2	LV	AW	Romeins	Dikwandig, handgevormd, incompleet geoxideerd gebakken
034	2		AW	Romeins	Dikwandig, handgevormd, incompleet geoxideerd gebakken
035	2		AW	Romeins	Dikwandig, handgevormd, incompleet geoxideerd gebakken
036	2	LV	AW	Romeins	Dikwandig, handgevormd, incompleet geoxideerd gebakken
037	2	LV	AW	Romeins	Dikwandig, handgevormd, incompleet geoxideerd gebakken
038	2	LV	AW	Romeins	Dikwandig, handgevormd, incompleet geoxideerd gebakken
039	2		AW	Romeins	Dikwandig, handgevormd, incompleet geoxideerd gebakken
040	2		AW	Middeleeuws	Maaslandswit: vage rode beschildering
041	2	LV	AW	Middeleeuws	Maaslandswit
042	2	LV	AW	Middeleeuws	Maaslandswit
043	2	LV	AW	Middeleeuws	Maaslandswit
044	2		AW	Middeleeuws	Maaslandswit
045	2		AW	Middeleeuws	Maaslandswit
046	2	LV	AW	Middeleeuws	Maaslandswit
047	2	LV	AW	Middeleeuws	Maaslandswit
048	3	LV	AW	Romeins	Dikwandig, handgevormd, incompleet geoxideerd gebakken
049	3		AW	Romeins	Dikwandig, handgevormd, incompleet geoxideerd gebakken
050	3		AW	Romeins	Dikwandig, handgevormd, incompleet geoxideerd gebakken
051	3	LV	AW	Romeins	Dikwandig, handgevormd, incompleet geoxideerd gebakken
052	3	LV	AW	Romeins	Dikwandig, handgevormd, incompleet geoxideerd gebakken
053	3	LV	AW	Romeins	Dikwandig, handgevormd, incompleet geoxideerd gebakken
054	3		AW	Romeins	Dikwandig, handgevormd, incompleet geoxideerd gebakken
055	3		AW	Romeins	Dikwandig, handgevormd, incompleet geoxideerd gebakken
056	3	LV	AW	Romeins	Dikwandig, handgevormd, incompleet geoxideerd gebakken
057	3	LV	AW	Romeins	Dikwandig, handgevormd, incompleet geoxideerd gebakken
058	3	LV	AW	Romeins	Dikwandig, handgevormd, incompleet geoxideerd gebakken
059	3		AW	Romeins	Dikwandig, handgevormd, incompleet geoxideerd gebakken
060	3		AW	Romeins	Dikwandig, handgevormd, incompleet geoxideerd gebakken

061	3	LV	AW	Romeins	Dikwandig, handgevormd, incompleet geoxideerd gebakken
062	3	LV	AW	Romeins	Dikwandig, handgevormd, incompleet geoxideerd gebakken
063	3	LV	AW	Romeins	Dikwandig, handgevormd, incompleet geoxideerd gebakken
064	3		AW	Romeins	Dikwandig, handgevormd, incompleet geoxideerd gebakken
065	3		AW	Romeins	Dikwandig, handgevormd, incompleet geoxideerd gebakken
066	3	LV	AW	Romeins	Dikwandig, handgevormd, incompleet geoxideerd gebakken
067	3	LV	AW	(Post) Middeleeuws	kleipijp
068	3	LV	AW	(Post) Middeleeuws	kleipijp
069	3		lithisch	Prehistorie	afslag in lichtgrijs, glanzende silex
070	4		lithisch	Prehistorie	mogelijk schrabber (slechte staat) in donkergrijze, glanzende silex

Bijlage 3: Fotolijst

Wildernis'		Plaats: Tessenderlo	controle:
Projectnummer: 10-AS-07		Gemeente: Tessenderlo	
Projectcode:	Jaar: 2010	Toponiem: De Wildernis	

Fotonr.	Sleuf	Vlakfoto	Spoor in vlak	Spoor in profiel	Bodemprofiel
Afb. 1	1	X			
Afb. 2	1	X			
Afb. 3	1	X			
Afb. 4	1	X			
Afb. 5	1	X			
Afb. 6	1	X			
Afb. 7	1	X			
Afb. 8	1	X			
Afb. 9	1	X			
Afb. 10	1	X			
Afb. 11	1	X			
Afb. 12	1	X			
Afb. 13	1	X			
Afb. 14	1	X			
Afb. 15	1	X			
Afb. 16	1	X			
Afb. 17	1	X			
Afb. 18	1	X			
Afb. 19	1	X			
Afb. 20	2	X			
Afb. 21	2	X			
Afb. 22	2	X			
Afb. 23	2	X			
Afb. 24	2	X			
Afb. 25	2	X			
Afb. 26	2	X			
Afb. 27	2	X			

Afb. 28	2	X			
Afb. 29	2	X			
Afb. 30	2	X			
Afb. 31	2	X			
Afb. 32	2	X			
Afb. 33	2	X			
Afb. 34	2	X			
Afb. 35	2	X			
Afb. 36	2	X			
Afb. 37	2	X			
Afb. 49	3	X			
Afb. 50	3	X			
Afb. 51	3	X			
Afb. 52	3	X			
Afb. 53	3	X			
Afb. 54	3	X			
Afb. 55	3	X			
Afb. 56	3	X			
Afb. 57	3	X			
Afb. 58	3	X			
Afb. 59	3	X			
Afb. 60	3	X			
Afb. 61	3	X			
Afb. 62	3	X			
Afb. 63	3	X			
Afb. 64	3	X			
Afb. 65	3	X			
Afb. 66	3	X			
Afb. 67	3	X			
Afb. 68	3	X			
Afb. 69	3	X			
Afb. 70	3	X			
Afb. 71	3	X			

Afb. 72	4	X			
Afb. 73	4	X			
Afb. 74	4	X			
Afb. 75	4	X			
Afb. 76	4	X			
Afb. 77	4	X			
Afb. 78	4	X			
Afb. 79	4	X			
Afb. 80	4	X			
Afb. 81	4	X			
Afb. 82	4	X			
Afb. 83	4	X			
Afb. 84	4	X			
Afb. 85	4	X			
Afb. 86	4	X			
Afb. 87	4	X			
Afb. 88	4	X			
Afb. 89	4	X			
Afb. 90	4	X			
Afb. 91	4	X			
Afb. 92	4	X			
Afb. 93	4	X			
Afb. 94	5	X			
Afb. 95	5	X			
Afb. 96	5	X			
Afb. 97	5	X			
Afb. 98	5	X			
Afb. 99	5	X			
Afb. 100	5	X			
Afb. 101	5	X			
Afb. 102	5	X			
Afb. 103	5	X			
Afb. 104	5	X			

Afb. 105	5 X			
Afb. 106	5 X			
Afb. 107	5 X			
Afb. 108	5 X			
Afb. 109	5 X			
Afb. 110	5 X			
Afb. 111	5 X			
Afb. 112	5 X			
Afb. 113	5 X			
Afb. 114	5 X			
Afb. 115	5 X			
Afb. 116	5 X			
Afb. 117	5 X			
Afb. 118	5 X			
Afb. 119	5 X			
Afb. 120	7 X			
Afb. 121	7 X			
Afb. 122	7 X			
Afb. 123	7 X			
Afb. 124	7 X			
Afb. 125	7 X			
Afb. 126	7 X			
Afb. 127	7 X			
Afb. 128	7 X			
Afb. 129	7 X			
Afb. 130	7 X			
Afb. 131	6 X			
Afb. 132	6 X			
Afb. 133	6 X			
Afb. 134	6 X			
Afb. 135	6 X			
Afb. 136	6 X			
Afb. 137	6 X			

Afb. 138	6	X			
Afb. 139	6	X			
Afb. 140	6	X			
Afb. 141	6	X			
Afb. 142	8	X			
Afb. 143	8	X			
Afb. 144	8	X			
Afb. 145	8	X			
Afb. 146	8	X			
Afb. 147	8	X			
Afb. 148	8	X			
Afb. 149	8	X			
Afb. 150	9	X			
Afb. 151	9	X			
Afb. 152	9	X			
Afb. 153	9	X			
Afb. 154	9	X			
Afb. 155	10	X			
Afb. 156	10	X			
Afb. 157	10	X			
Afb. 158	10	X			
Afb. 159	10	X			
Afb. 160	10	X			
Afb. 161	10	X			
Afb. 162	10	X			
Afb. 163	10	X			
Afb. 164	10	X			
Afb. 165	10	X			
Afb. 166	10	X			
Afb. 167	11	X			
Afb. 168	11	X			
Afb. 169	11	X			
Afb. 170	11	X			

Afb. 171	11	X			
Afb. 172	11	X			
Afb. 173	11	X			
Afb. 174	11	X			
Afb. 175	11	X			
Afb. 176	11	X			
Afb. 177	11	X			
Afb. 178	11	X			
Afb. 179	11	X			
Afb. 180	1				Profiel 1
Afb. 181	1		S001		
Afb. 182	1			S001	
Afb. 183	1			S001	
Afb. 185	1			S001	
Afb. 186	1			S001	
Afb. 187	1				Profiel 2
Afb. 188	1		S002		
Afb. 189	1		S002		
Afb. 190	1			S002	
Afb. 191	1				Profiel 3
Afb. 192	10				Profiel 25
Afb. 193	10				Profiel 25
Afb. 194	10				Profiel 24
Afb. 195	11				Profiel 26
Afb. 196	11	X			
Afb. 197	11				Profiel 27
Afb. 198	2				Profiel 6
Afb. 199	2				Profiel 6
Afb. 200	2				Profiel 5
Afb. 201	2		S003		
Afb. 202	2			S003	
Afb. 203	2				Profiel 4
Afb. 204	3				Profiel 7

Afb. 205	3		S004		
Afb. 206	3			S004	
Afb. 207	3			S004	
Afb. 208	3		S005		
Afb. 209	3			S005	
Afb. 210	3				Profiel 8
Afb. 211	3				Profiel 9
Afb. 212	4				Profiel 12
Afb. 213	4				Profiel 11
Afb. 214	4				Profiel 10
Afb. 215	5				Profiel 13
Afb. 216	8				Profiel 20
Afb. 217	9				Profiel 22
Afb. 218	8				Profiel 21
Afb. 219	9				Profiel 23
Afb. 220	5				Profiel 14
Afb. 221	5				Profiel 15
Afb. 222	6				Profiel 17
Afb. 223	7				Profiel 19
Afb. 224	7				Profiel 18
Afb. 225	6				Profiel 16
Afb. 226	1				

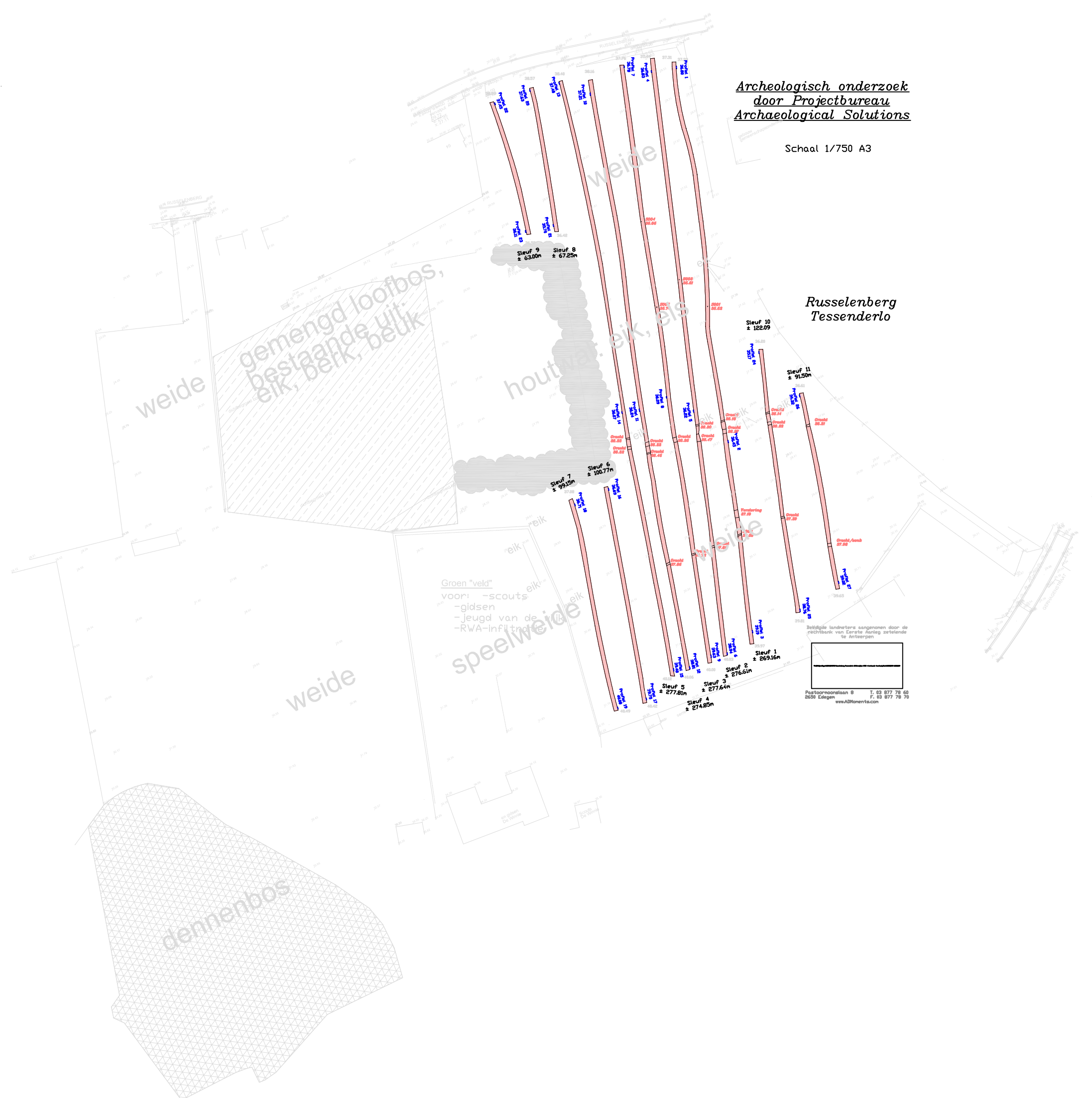
Bijlage 4: Opgravingsplan

Archeologisch onderzoek
door Projectbureau
Archaeological Solutions

Schaal 1/750 A3

Russelenberg
Tessenderlo

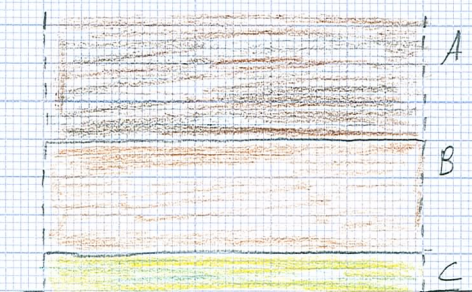

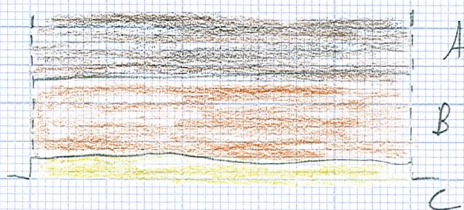
Bijlage 5 : Profieltekeningen

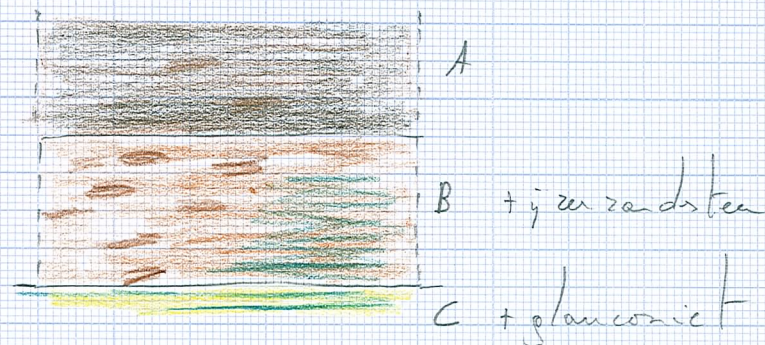
Profiel 1

Profiel 2

Profiel 3

10-AS-07

Tussen de lo 'De Wildernis'

1/20

Profielen

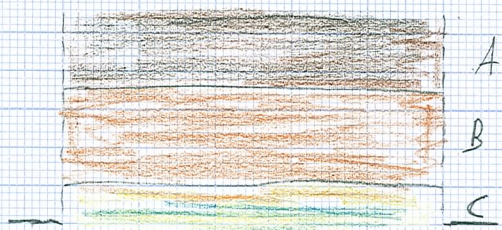
A-horizont: Donker bruin

B-horizont: Bruin (met al dan niet ijzerzandsteen)

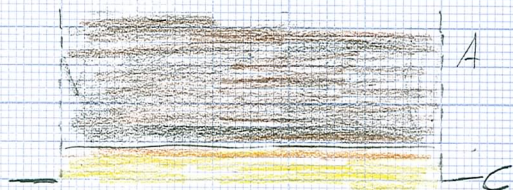
C-horizont: Lichtbruin-geel (met al dan niet glauconiet)

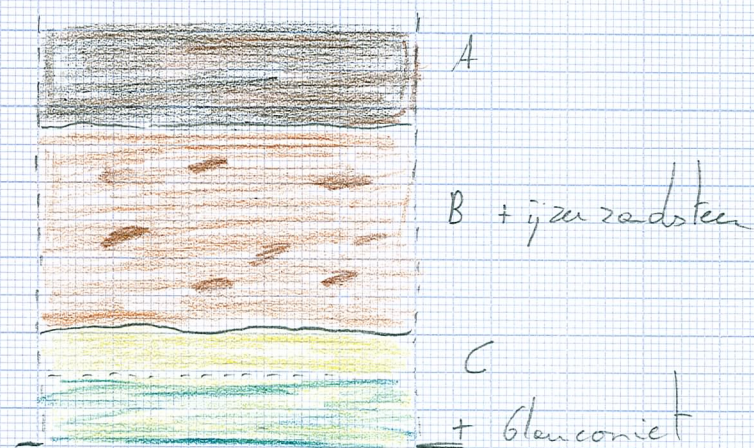
Profiel 4

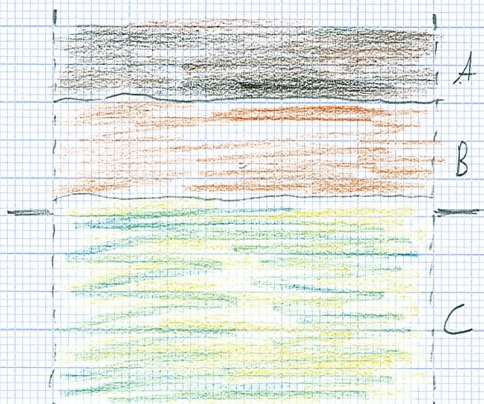
Profiel 5

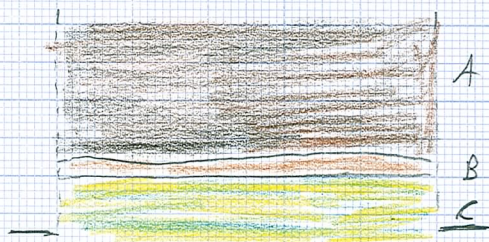
Profiel 6

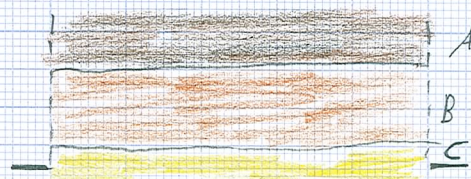
Profiel 7

Profiel 8

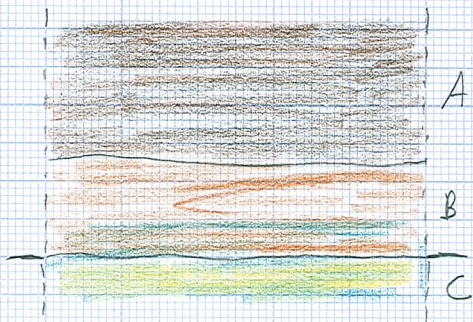

Profiel 9

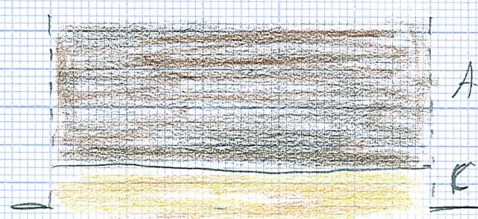

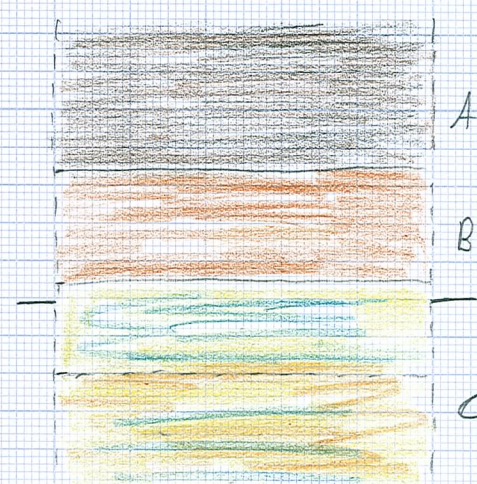
Profile 10

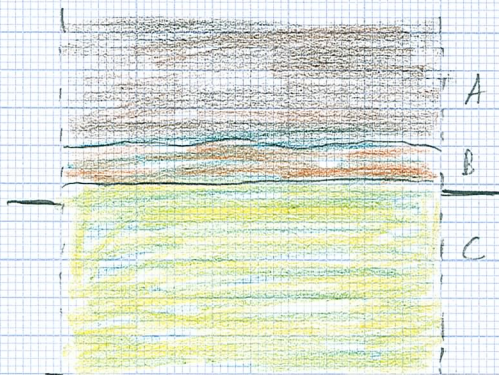
Profile 11

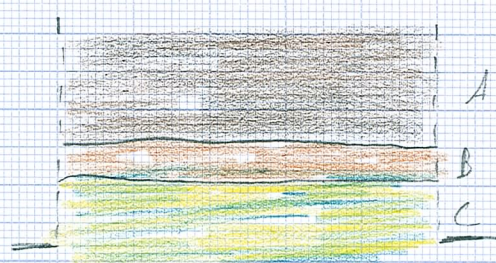
Profile 12

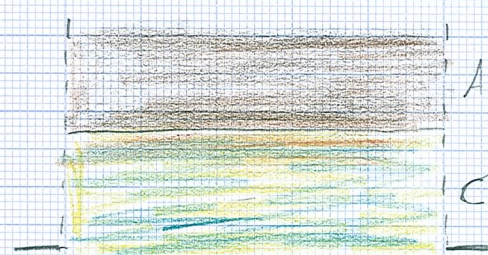
Profile 13

Profile 14

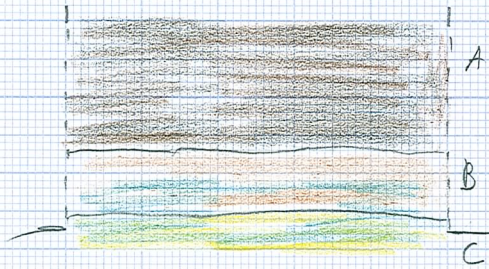

Profile 15

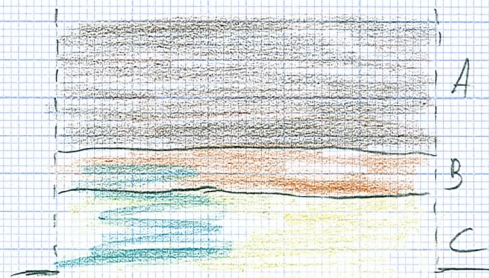

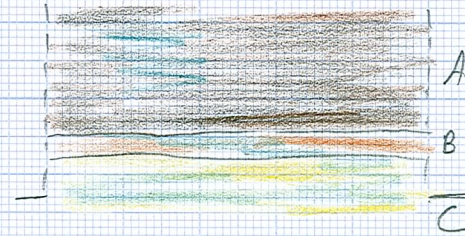
Profile 17

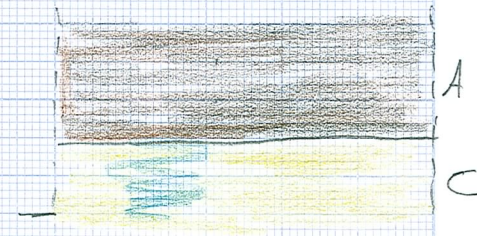
Profile 18

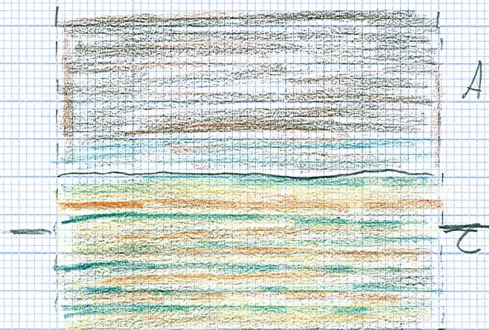
Profile 19

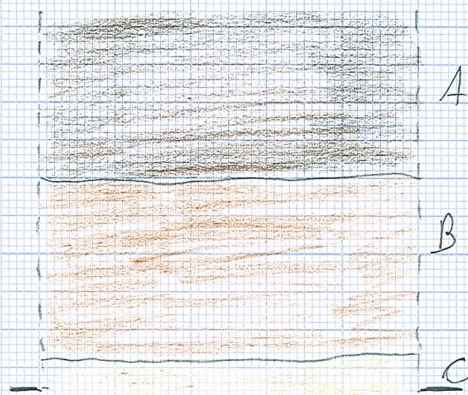
Profile 16

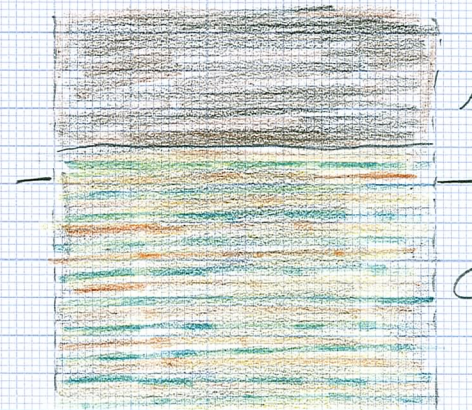
Profile 20

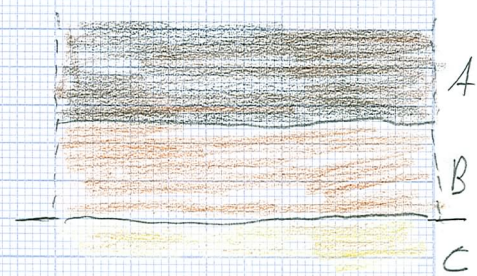
Profile 21

Profile 22

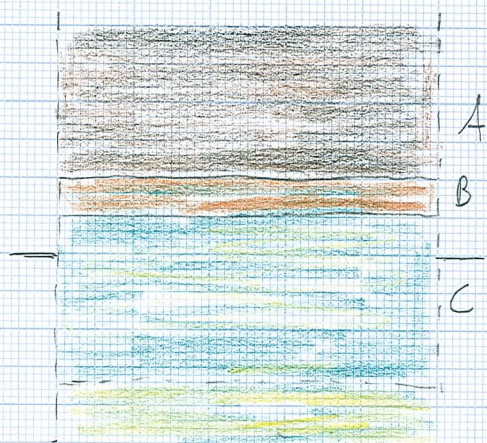

Profile 23

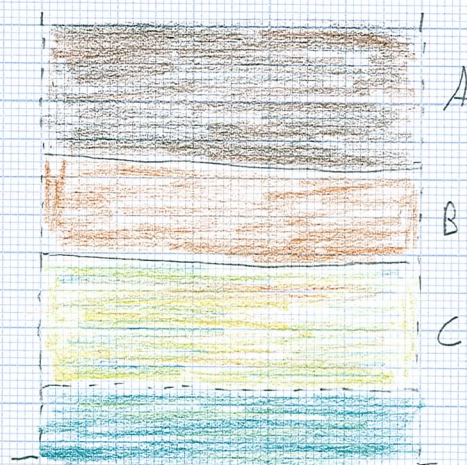

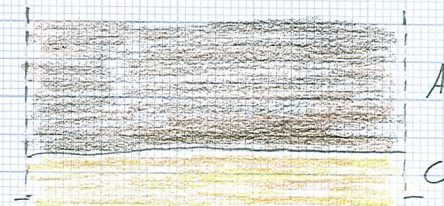
Profile 25

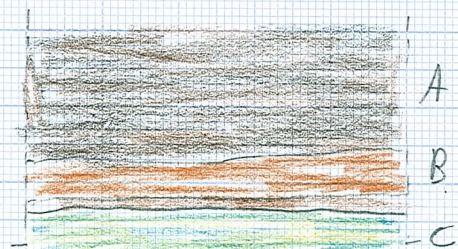
Profile 24

Profile 26

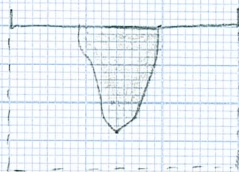

Profile 27

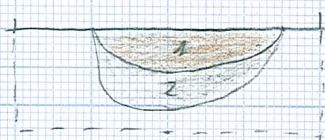

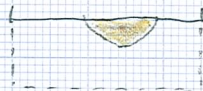
S001

S002

S004

Homogeen laag uit
laagte tot op glasconiet
Waarschijnlijk natuurlijke

- 1) Homogeen roestbruin, grijs-
beige
- 2) Homogeen grijs

Homogeen gevult
geel-achtig-grijs
Hk, Fk/g
Recent

Bijlage 6: CD-ROM / DVD met rapport, foto's en bijlagen

Colofon

Auteur: Sophie Van Heymbeeck
Redactie: Sophie Van Heymbeeck
Veldwerk: Sophie Van Heymbeeck
Bert Hoeyberghs

Archaeological Solutions bvba
Paardenstraatje 3, 2800 Mechelen
Telefoon +32 (0) 496 27 79 41
Fax +32 (0) 15 330 990
info@archaeological-solutions.be
www.archaeological-solutions.be
